TIESAS SPRIEDUMS (devītā palāta)

2024. gada 14. martā*

Valsts pienākumu neizpilde – LESD 258. pants – Direktīva (ES) 2018/1972 – Eiropas Elektronisko sakaru kodekss – Netransponēšana un transponēšanas pasākumu nepaziņošana – LESD 260. panta 3. punkts – Prasība piespriest maksāt naudas sodu un kavējuma naudu – Soda apmēra noteikšanas kritēriji – Daļēja atteikšanās no prasības

Lietā C-449/22

par prasību sakarā ar pienākumu neizpildi atbilstoši LESD 258. pantam un 260. panta 3. punktam, ko 2022. gada 7. jūlijā iesniegusi

Eiropas Komisija, ko pārstāv *P. Caro de Sous*a, *U. Małecka*, *L. Malferrari* un *E. Manhaeve*, pārstāvji,

prasītāja,

pret

Portugāles Republiku, ko pārstāv *P. Barros da Costa* un *A. Pimenta*, pārstāvji,

atbildētāja,

TIESA (devītā palāta)

šādā sastāvā: tiesneši Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], kas pilda palātas priekšsēdētāja pienākumus, S. Rodins [*S. Rodin*] un L. S. Rosi [*L. S. Rossi*] (referente),

ģenerāladvokāte: T. Čapeta [*T. Ćapeta*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokātes uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – portugāļu.

Spriedums

1 Ar prasības pieteikumu Eiropas Komisija lūdz Tiesu:

– konstatēt, ka Portugāles Republika, nepieņemdama normatīvus un administratīvus aktus, kas vajadzīgi, lai izpildītu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2018/1972 (2018. gada 11. decembris) par Eiropas Elektronisko sakaru kodeksa izveidi (OV 2018, L 321, 36. lpp.) prasības līdz 2020. gada 21. decembrim, vai katrā ziņā nepaziņodama šos aktus Komisijai, nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek šī direktīva;

– piespriest Portugāles Republikai samaksāt naudas sodu 5 181,3 EUR par katru dienu no 2020. gada 22. decembra līdz tās paziņošanas pienākuma izpildei vai līdz sprieduma pasludināšanai šajā lietā un vismaz 1 286 000 EUR;

– piespriest Portugāles Republikai samaksāt kavējuma naudu – 23 307,3 EUR par katru dienu, sākot no šīs pasludināšanas dienas līdz dienai, kad šī dalībvalsts būs izpildījusi šo pienākumu, un

– piespriest Portugāles Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Atbilstošās tiesību normas

2 Direktīvas 2018/1972 2. un 3. apsvērumā ir noteikts:

“(2) Komisija regulāri pārskata, kā darbojas piecas direktīvas, kas ietilpst pastāvošajā elektronisko sakaru tīklu un pakalpojumu regulējumā [..], jo īpaši, lai noteiktu, vai vajadzīgi grozījumi tehnoloģiju un tirgus attīstības dēļ.

(3) Komisija 2015. gada 6. maija paziņojumā, kurā izklāstīta Digitālā vienotā tirgus stratēģija Eiropai, norādīja, ka tās veiktajā telesakaru regulējuma pārskatīšanā galvenā uzmanība tiks pievērsta pasākumiem, kuru mērķis ir radīt stimulus ieguldījumiem ātrdarbīgos platjoslas tīklos, panākt konsekventāku iekšējā tirgus pieeju radiofrekvenču spektra politikā un pārvaldībā, radīt patiesa iekšējā tirgus nosacījumus, novēršot regulējuma sadrumstalotību, nodrošināt patērētāju efektīvu aizsardzību, vienādus konkurences apstākļus visiem tirgus dalībniekiem un noteikumu konsekventu piemērošanu, kā arī nodrošināt efektīvāku regulatīvo iestāžu sistēmu.”

3 Šīs direktīvas 1. pantā “Priekšmets, darbības joma un mērķis” ir noteikts:

“1. Šī direktīva izveido saskaņotu satvaru elektronisko sakaru tīklu, elektronisko sakaru pakalpojumu, saistīto iekārtu un saistīto pakalpojumu, kā arī konkrētu galiekārtu aspektu regulēšanai. Tā nosaka valsts regulatīvo iestāžu un attiecīgā gadījumā citu kompetento iestāžu uzdevumus un izveido procedūru kopumu, lai nodrošinātu tiesiskā regulējuma saskaņotu piemērošanu Eiropas visā [Eiropas] Savienībā.

2. Šīs direktīvas mērķi ir:

a) ieviest tādu iekšējo tirgu elektronisko sakaru tīklos un pakalpojumos, kas rada ļoti augstas veiktspējas tīklu izvēršanu un ieviešanu, noturīgu konkurenci, elektronisko sakaru pakalpojumu sadarbspēju, pieejamību, tīklu un pakalpojumu drošību un labumu galalietotājam; un

b) ar pilnvērtīgas konkurences un izvēles palīdzību visā Savienībā nodrošināt kvalitatīvus, lētus, publiski pieejamus pakalpojumus, novērst apstākļus, kuros tirgus nepietiekami apmierina galalietotāju vajadzības, tostarp galalietotāju ar invaliditāti vajadzības, lai viņi varētu piekļūt pakalpojumiem vienlīdzīgi ar citiem, un noteikt nepieciešamās galalietotāju tiesības.

[..]"

4 Minētās direktīvas 124. panta "Transponēšana" 1. punktā ir noteikts:

"Dalībvalstis līdz 2020. gada 21. decembrim pieņem un publicē normatīvos un administratīvos aktus, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības. Tās nekavējoties dara Komisijai zināmu minēto noteikumu tekstu.

Dalībvalstis minētos pasākumus piemēro no 2020. gada 21. decembra.

Kad dalībvalstis pieņem minētos aktus, tajos iekļauj atsauci uz šo direktīvu, vai arī šādu atsauci pievieno to oficiālajai publikācijai. Tajos ietver arī paziņojumu, ka atsauces esošajos normatīvajos un administratīvajos aktos uz direktīvām, kas atceltas ar šo direktīvu, uzskata par atsaucēm uz šo direktīvu. Dalībvalstis nosaka, kā izdarāma šāda atsauce un kā formulējams minētais paziņojums."

Pirmstiesas procedūra un tiesvedība Tiesā

5 Uzskatīdama, ka Portugāles Republika nebija pieņēmusi normatīvos un administratīvos aktus, kas vajadzīgi, lai īstenotu Direktīvu 2018/1972 saskaņā ar tās 124. pantu, Komisija 2021. gada 3. februārī šai dalībvalstij nosūtīja brīdinājuma vēstuli un aicināja to iesniegt savus apsvērumus.

6 2021. gada 12. aprīlī Portugāles iestādes atbildēja uz šo vēstuli, izskaidrojot dažādos procedūras posmus, kas iesākti, lai Direktīvu 2018/1972 transponētu Portugāles tiesībās. Tās it īpaši precizēja, ka Ministru padome 2021. gada 1. aprīlī ir apstiprinājusi likumprojektu, lai to nosūtītu atpakaļ parlamentam un ka šis projekts tiks pieņemts 2021. gada otrajā ceturksnī.

7 Tā kā nebija citas informācijas par Direktīvas 2018/1972 transpozīciju, Komisija 2021. gada 23. septembrī Portugāles Republikai nosūtīja argumentētu atzinumu, lūdzot to izpildīt līdz 2021. gada 23. novembrim.

8 2021. gada 25. novembrī Portugāles iestādes atbildēja uz šo argumentēto atzinumu, sniedzot Komisijai informāciju par Direktīvas 2018/1972 transponēšanas gaitu, kas bija aizkavējusies Portugālē notikušo izmaiņu dēļ, bet nesniedzot nekādas norādes par iespējamiem šīs direktīvas transponēšanas datumiem.

9 Uzskatīdama, ka Portugāles Republika nav pieņēmusi tiesību aktus, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības, Komisija 2022. gada 6. aprīli nolēma celt Tiesā šo prasību.

10 2022. gada 22. aprīlī Portugāles iestādes nosūtīja Komisijai vēstuli, informējot, ka Ministru padome ir pieņēmusi likumprojektu Direktīvas 2018/1972 transponēšanai un apņēmās informēt Komisiju par notiekošo likumdošanas procesu.

11 2022. gada 31. maijā Portugāles iestādes nosūtīja Komisijai vēl vienu vēstuli, informējot, ka Parlaments ir izskatījis šo likumprojektu kopumā.

12 Portugāles iestādes 2022. gada 29. jūnija un 30. jūnija vēstulēs informēja Komisiju par dažādiem procesa posmiem un likumdošanas grafiku Direktīvas 2018/1972 transponēšanai.

13 2022. gada 7. jūlijā Komisija cēla šo prasību.

14 Portugāles Republika – kā pamatprasību – lūdz Tiesu noraidīt šo prasību un piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un pakārtoti – nepiemērot nekādu sodu, kā arī, vēl pakārtotāk, nepiemērot nekādu kavējuma naudu un samazināt Komisijas piedāvāto naudas sodu.

15 2022. gada 25. jūlijā Portugāles Republika nosūtīja Komisijai informāciju par grafika, ko šī dalībvalsts tai ir nosūtījusi, ievērošanu, kā arī par šī sprieduma 10. punktā minētā likumprojekta apstiprināšanu un Parlamenta 2022. gada 21. jūlija balsojumu. Šim paziņojumam bija pievienots apstiprinātais šī likumprojekta teksts.

16 2022. gada 16. augustā Portugāles Republika informēja Komisiju par 2022. gada 16. augusta Likuma Nr. 16 (turpmāk tekstā – "Likums Nr. 16/2022"), ar kuru, pēc šīs dalībvalsts domām, Portugāles tiesību sistēmā ir pilnībā transponēta Direktīva 2018/1972, publicēšanu *Diário da República*.

17 2022. gada 8. septembrī Portugāles Republika nosūtīja Komisijai Direktīvas 2018/1972 normu un Likuma Nr. 16/2022 normu atbilstības tabulu (turpmāk tekstā – "atbilstības tabula").

18 2022. gada 18. un 24. oktobrī šī dalībvalsts paziņoja Komisijai sešus papildu valsts pasākumus Direktīvas 2018/1972 transponēšanai.

19 2022. gada 25. oktobrī minētā dalībvalsts paziņoja Komisijai atbilstības tabulas atjauninātu versiju.

20 2022. gada 19. decembrī rakstveida process šajā lietā tika pabeigts.

21 Ar 2023. gada 22. marta aktu Komisija informēja Tiesu, ka Portugāles Republikas veiktā Direktīvas 2018/1972 transponēšana var tikt uzskatīta par pabeigtu 2022. gada 25. oktobrī un ka tā ir daļēji atteikusies no savas prasības, precizējot savus prasījumus piespriest šai dalībvalstij samaksāt naudas sodu 3 481 833,6 EUR.

22 2023. gada 17. aprīlī Portugāles Republika iesniedza savus apsvērumus par Komisijas daļēju atteikšanos no prasības.

Par prasību

Pienākumu neizpilde atbilstoši LESD 258. pantam

Lietas dalībnieku argumenti

23 Komisija atgādina, ka saskaņā ar LESD 288. panta trešo daļu dalībvalstīm jāpieņem noteikumi, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu direktīvu transponēšanu valsts tiesību sistēmā šajās direktīvās noteiktajos termiņos, un šie noteikumi nekavējoties jāpaziņo Komisijai.

24 Komisija precizē, ka pienākumu neizpilde jāvērtē, ņemot vērā situāciju attiecīgajā dalībvalstī, kāda tā bija argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās.

25 Šajā gadījumā, beidzoties šim termiņam vai pat šīs prasības celšanas dienā, Portugāles Republika vēl nebija pieņēmusi tiesību normas, kas vajadzīgas, lai transponētu Direktīvu 2018/1972 tās valsts tiesībās, un katrā ziņā neesot par tām paziņojusi Komisijai.

26 Komisija uzskata, ka Portugāles Republika faktiski neapstrīd tai pārmesto pienākumu neizpildi, bet tikai atsaucas uz praktiskiem un iekšējiem apstākļiem, lai to attaisnotu. Taču direktīvas netransponēšanu tajā paredzētajā termiņā nevar attaisnot ar šādiem apstākļiem.

27 Portugāles Republika vispirms atbild, ka ar Likumu Nr. 16/2022, kas Komisijai paziņots publikācijas *Diário da República* dienā, tā pilnībā ir izpildījusi pienākumus, kurus tai uzliek Direktīva 2018/1972.

28 Turpinājumā šī dalībvalsts uzskata, ka jebkura iespējamā pienākumu neizpilde jāizvērtē, ņemot vērā šīs direktīvas sarežģītību, ko apstiprina lielais pret citām dalībvalstīm uzsākto pārkāpuma procedūru skaits, kā arī iekšējais transponēšanas process.

29 Katrā ziņā Direktīvas 2018/1972 transponēšanas Portugāles tiesību sistēmā grafiks neesot ietekmējis elektronisko sakaru iekšējā tirgus darbību, jo ar šo direktīvu esot tikai pārstrādāti jau reglamentēta tirgus noteikumi. Taču šie noteikumi jau esot transponēti šajā tiesību sistēmā.

30 Visbeidzot – Portugāles Republika vienmēr esot rīkojusies sadarbības un lojālas sadarbības ar Komisiju garā, pretēji tai, kas šo prasību cēla tikai mēnesi pirms Likuma Nr. 16/2022 publicēšanas *Diário da República*. Tādējādi Komisija neesot ņēmusi vērā informāciju, ko šī dalībvalsts tai bija paziņojusi par Direktīvas 2018/1972 transponēšanas likumdošanas procesa norisi, it īpaši par likumdošanas grafika ievērošanu, kā arī par centieniem, ko Portugāles iestādes veltījušas šim sarežģītajam procesam.

31 Savā replikas rakstā Komisija apgalvo, ka Portugāles Republikas izvirzītie argumenti nav pietiekami, lai izslēgtu valsts pienākumu neizpildi.

32 Vispirms apstāklis, ka Likums Nr. 16/2022 Komisijai paziņots tajā pašā dienā, kad tas publicēts, nevar novērst pārmesto pienākumu neizpildi. Proti, pirmkārt, atbilstības tabula Komisijai esot paziņota tikai 2022. gada 8. septembrī, tādējādi varētu uzskatīt, ka no šī datuma Portugāles Republika, iespējams, ir izpildījusi savus pienākumus, un, otrkārt, 2022. gada oktobrī šī

dalībvalsts esot paziņojusi citus transponēšanas pasākumus. Katrā ziņā atbilstošais datums, lai izvērtētu pienākumu neizpildes esamību, esot datums, kurā beidzās argumentētajā atzinumā noteiktais termiņš, proti, šajā gadījumā 2021. gada 23. novembris.

33 Turklāt apgalvojums par Direktīvas 2018/1972 sarežģītību nevarot izslēgt attiecīgo pienākumu neizpildi.

34 Arī Portugāles Republikas argumenti, ka apgalvotajai pienākumu neizpildei neesot ietekmes uz iekšējo tirgu, neesot atbilstoši un katrā ziņā tie neesot pamatoti, jo Direktīvas 2018/1972 netransponēšana šajā lietā esot izpaudusies kā tiesiskā regulējuma telekomunikāciju jomā nesaskaņošana Eiropas līmenī un radījusi negatīvas sekas uz tirgu un tā operatoriem, kā arī uz elektronisko sakaru sistēmas pārvaldību, spektra atļaujām un piekļuves tirgum noteikumiem, kaitējot gan uzņēmumiem, gan patērētājiem.

35 Visbeidzot, apstāklim, ka Portugāles Republika esot sadarbojusies ar Komisiju, neesot nozīmes, lai novērtētu, vai ir noticis Savienības tiesību pārkāpums.

36 Atbildē uz repliku Portugāles Republika vispirms piebilst, ka visi pasākumi, kas paziņoti pēc Likuma Nr. 16/2022 publicēšanas datuma, proti, 2022. gada 16. augusta, ir pieņemti pirms šī datuma un paziņoti pēc Komisijas pieprasījuma. Turpinot – paziņošanas pienākums attiecoties uz Direktīvas 2018/1972 transponēšanas pasākumiem, nevis atbilstības tabulu. Visbeidzot – saskaņā ar LESD 260. panta 3. punktu celtās prasības priekšmets neesot pārbaudīt attiecīgās direktīvas pareizu transpozīciju, jo nepaziņošanas un netransponēšanas gadījumi jānošķir no nepareizas transponēšanas gadījumiem, un no tā izriet, ka šajos pēdējos gadījumos naudas sods var tikt uzlikts tikai pēc tam, kad ir celta prasība sakarā ar pienākumu neizpildi, pamatojoties uz LESD 260. panta 2. punktu.

Tiesas vērtējums

37 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru pienākumu neizpildes fakts jāvērtē atkarībā no stāvokļa, kāds attiecīgajā dalībvalstī bija, beidzoties argumentētajā atzinumā noteiktajam termiņam, un vēlāk notikušās izmaiņas Tiesa nevar ņemt vērā (spriedums, 2021. gada 25. februāris, Komisija/Spānija (Personas datu direktīva – Krimināltiesību joma), C-658/19, EU:C:2021:138, 15. punkts un tajā minētā judikatūra).

38 Turklāt Tiesa vairākkārt ir nospriedusi: ja direktīvā ir skaidri paredzēts dalībvalstu pienākums nodrošināt, ka tās īstenošanai vajadzīgajos noteikumos ir ietverta atsauce uz šo direktīvu vai šāda atsauce ir pievienota to oficiālajai publikācijai, tad katrā ziņā dalībvalstīm jāpieņem pozitīvs tiesību akts, ar kuru attiecīgā direktīva tiek transponēta (spriedums, 2021. gada 25. februāris, Komisija/Spānija (Personas datu direktīva – Krimināltiesību joma), C-658/19, EU:C:2021:138, 16. punkts un tajā minētā judikatūra).

39 Šajā lietā termiņš atbildes sniegšanai uz argumentēto atzinumu beidzās 2021. gada 23. novembrī. Tāpēc apgalvotās pienākumu neizpildes esamība vai neesamība jāizvērtē, ņemot vērā to valsts tiesību aktu stāvokli, kas bija spēkā šajā datumā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 25. februāris, Komisija/Spānija (Personas datu direktīva – Krimināltiesību joma), C-658/19, EU:C:2021:138, 17. punkts un tajā minētā judikatūra).

40 Šajā ziņā nav strīda par to, ka minētajā datumā Portugāles Republika nebija nedz veikusi vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu Direktīvas 2018/1972 transponēšanu, nedz – tātad – paziņojusi šos pasākumus Komisijai.

41 Lai attaisnotu apgalvoto pienākumu neizpildi, Portugāles Republika izvirza vairākus argumentus, pirmkārt, par Likuma Nr. 16/2022 pieņemšanu, kas Komisijai paziņots tajā pašā dienā, kad tas publicēts *Diário da República*, otrkārt, par Direktīvas 2018/1972 sarežģītību, treškārt, par to, ka šīs direktīvas novēlota transponēšana Portugāles tiesībās nav ietekmējusi elektronisko sakaru iekšējā tirgus darbību, kā arī, ceturtkārt, par sadarbības un lojālas sadarbības ar Komisiju garu, ko šī dalībvalsts vienmēr esot izrādījusi.

42 Tomēr ar šādiem argumentiem nevar attaisnot Komisijas pārmesto pienākumu neizpildi.

43 Proti, pirmkārt, kā izriet no šī sprieduma 37. un 39. punkta, atbilstošais datums, lai novērtētu Komisijas pārmestās pienākumu neizpildes esamību, ir 2021. gada 23. novembris. Likums Nr. 16/2022 ir pieņemts pēc šī datuma.

44 Otrkārt, apgalvotā Direktīvas 2018/1972 sarežģītība neizslēdz attiecīgo pienākumu neizpildi. Proti, ja Savienības likumdevējs ir noteicis šīs direktīvas transponēšanas termiņu, tas zināja tās sarežģītības pakāpi, un katrā ziņā vienīgi šim likumdevējam būtu bijis jāpagarina šis termiņš, bet dalībvalstis nevar no tā atkāpties un Komisija nav tiesīga pieļaut šādas atkāpes. Portugāles Republika neapgalvo, ka tā būtu uzsākusi nepieciešamās iniciatīvas, lai mēģinātu saņemt šādu pagarinājumu.

45 Treškārt, tas, ka Portugāles Republikai pārmestā pienākumu neizpilde nav ietekmējusi iekšējo tirgu, nav atbilstoši, lai pierādītu, ka pastāv šī pienākumu neizpilde, kurai ir objektīvs raksturs.

46 Ceturtkārt, apstāklim, ka Portugāles Republika esot sadarbojusies ar Komisiju, arī nav nozīmes, lai novērtētu minētās pienākumu neizpildes esamību, jo dalībvalstīm un Savienības iestādēm saskaņā ar LES 4. panta 3. punktu ir pienākums savstarpēji sadarboties un šis pienākums ietver arī direktīvu pareizu un pilnīgu transponēšanu tajās noteiktajos termiņos.

47 Tāpēc jākonstatē: tā kā Portugāles Republika argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās nav pieņēmusi normatīvos un administratīvos aktus, kas vajadzīgi, lai izpildītu Direktīvas 2018/1972 prasības, un tātad nav paziņojusi Komisijai šos aktus, tā nav izpildījusi šīs direktīvas 124. panta 1. punktā tai paredzētos pienākumus.

Par prasībām atbilstoši LESD 260. panta 3. punktam

Par prasību piespriest maksāt kavējuma naudu

48 Kā norādīts šī sprieduma 21. punktā, ar 2023. gada 22. marta aktu Komisija atzina, ka Direktīvas 2018/1972 transponēšana var tikt uzskatīta par pabeigtu 2022. gada 25. oktobrī, un tāpēc atsauca savu prasību noteikt kavējuma naudu.

49 Šādos apstākļos par šo prasību vairs nav jālemj.

Par prasību piespriest maksāt naudas sodu

– *Lietas dalībnieku argumenti*

50 Prasības pieteikumā Komisija uzsver, pirmkārt, ka Direktīva 2018/1972 ir pieņemta saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru un tādējādi ietilpst LESD 260. panta 3. punkta piemērošanas jomā un, otrkārt – tas, ka Portugāles Republika nav izpildījusi šīs direktīvas 124. pantā paredzētos pienākumus tādēļ, ka šī dalībvalsts Komisijai nav paziņojusi šīs direktīvas transponēšanas noteikumus, acīmredzami ir uzskatāms par minētās direktīvas transponēšanas pasākumu nepaziņošanu LESD 260. panta 3. punkta izpratnē.

51 Komisija atgādina, ka tās Paziņojuma 2011/C 12/01 "LESD 260. panta 3. punkta īstenošana" (OV 2011, C 12, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "2011. gada paziņojums") 23. punktā tā ir konkretizējusi, ka sodi, ko tā piedāvās saskaņā ar LESD 260. panta 3. punktu, tiks aprēķināti atbilstoši tai pašai metodei, kas tiks izmantota, vēršoties Tiesā saskaņā ar 260. panta 2. punktu, kā izklāstīts Paziņojuma SEC(2005) 1658 "[LESD 260.] panta īstenošana" (turpmāk tekstā – "2005. gada paziņojums") 14.–18. punktā.

52 Tāpēc soda noteikšanai esot jābalstās, pirmkārt, uz pārkāpuma smagumu, otrkārt, uz tā ilgumu un, treškārt, uz nepieciešamību nodrošināt paša soda preventīvo iedarbību, lai izvairītos no recidīviem.

53 Pirmām kārtām, runājot par pārkāpuma smagumu, atbilstoši 2005. gada paziņojuma 16. punktam un 2011. gada paziņojumam smaguma koeficientu Komisija noteica, ņemot vērā divus parametrus, proti, pirmkārt, Savienības tiesību normu, kas ir pārkāpuma priekšmets, nozīmīgumu un, otrkārt, to sekas saistībā ar attiecīgajām vispārējām un konkrētām interesēm.

54 Tādējādi, Komisija norāda, pirmkārt, ka Direktīva 2018/1972 ir galvenais tiesību akts elektronisko sakaru jomā. Vispirms Eiropas Elektronisko sakaru kodekss (turpmāk tekstā – "EESK") modernizējot Savienības tiesisko regulējumu elektronisko sakaru jomā, stiprinot patērētāju izvēli un tiesības, nodrošinot augstākus sakaru pakalpojumu standartus, veicinot ieguldījumus ļoti augstas veiktspējas tīklos un bezvadu piekļuvi ļoti augstas veiktspējas savienojamībai visā Savienībā. Turpinājumā EESK paredzot noteikumus par elektronisko sakaru nozares organizāciju, tostarp institucionālo struktūru un tās pārvaldību. Tā noteikumi pastiprinot valsts regulatīvo iestāžu lomu, nosakot minimālo kompetenču kopumu šīm iestādēm stiprinot to neatkarību, paredzot šo iestāžu apstiprināšanas kārtību un informācijas paziņošanas pienākumus. Turklāt EESK nodrošinot arī efektīvu radiofrekvenču spektra (turpmāk tekstā – "spektrs") pārvaldību. Šie noteikumi uzlabojot dalībvalstu prakses saskaņotību attiecībā uz būtiskiem spektra atļauju aspektiem. Ar izmaiņām, kas ieviestas ar EESK, tiek veicināta konkurence starp infrastruktūru un ļoti augstas veiktspējas tīklu izvēršanu visā Savienībā. Visbeidzot EESK reglamentējot dažādus elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanas aspektus, tostarp universālā pakalpojuma saistības, numerācijas resursus un galalietotāju tiesības. Šo noteikumu pastiprināšanas mērķis esot palielināt patērētāju drošību un aizsardzību, jo īpaši attiecībā uz piekļuvi šiem pakalpojumiem par pieņemamu cenu.

55 Otrkārt, Direktīvas 2018/1972 netransponēšana Portugāles tiesībās, no vienas puses, kaitējot regulēšanas praksei visā Savienībā attiecībā uz elektronisko sakaru sistēmas pārvaldību, spektra atļaujām un tirgus piekļuves noteikumiem. Tāpēc uzņēmumi negūstot labumu nedz no saskaņotākām un paredzamākām procedūrām esošā spektra lietošanas tiesību piešķiršanai vai atjaunošanai, nedz no regulējuma paredzamības, kas izriet no spektra izmantošanas licenču

minimālā 20 gadu termiņa. Šādi trūkumi tieši ietekmējot ļoti augstas veiktspējas tīklu pieejamību un izvēršanu Savienībā. No otras puses, patērētāji nevarot gūt labumu no virknes praktisku priekšrocību, kas viņiem piešķirtas ar šo direktīvu, piemēram, risinājumiem attiecībā uz piekļuvi cenas ziņā pieejamu sakaru pakalpojumu sniegšanai, prasības sniegt viņiem skaidru informāciju par līgumiem, pienākuma piemērot pārredzamus tarifus, tīklu nodrošinātāju maiņas vienkāršošanas, lai veicinātu pieejamākas mazumtirdzniecības cenas, un pienākuma operatoriem sniegt galalietotājiem ar invaliditāti līdzvērtīgu piekļuvi sakaru pakalpojumiem.

56 Tā kā Komisija nav konstatējusi atbildību pastiprinošus vai mīkstinošus faktorus, šajā lietā tā piedāvā smaguma koeficientu 10.

57 Otrām kārtām, par pienākumu neizpildes ilgumu Komisija apgalvo, ka tas atbilst laikposmam no nākamās dienas pēc Direktīvas 2018/1972 transponēšanas termiņa beigām, proti, 2020. gada 22. decembra, līdz dienai, kad attiecīgā pienākumu neizpilde beidzās, proti, datumam pirms dienas, kad Portugāles Republika bija panākusi atbilstību, kas notika 2022. gada 25. oktobrī, proti, datumam, kurā šī dalībvalsts tai paziņoja atbilstības tabulas atjaunināto versiju, kas norādīta šī sprieduma 19. punktā. No tā izrietot, ka pienākumu neizpilde ilga 672 dienas.

58 Trešām kārtām, attiecībā uz Portugāles Republikas maksātspēju Komisija ir piemērojusi reizinātāju "n", kas paredzēts tās Paziņojumā 2019/C 70/01 "Izmaiņas vienreizēju soda maksājumu [naudas sodu] un dienas kavējuma naudas aprēķina metodē, kuras Komisija ierosinājusi saistībā ar pārkāpumu procedūrām Eiropas Savienības Tiesā" (OV 2019, C 70, 1. lpp.). Šajā koeficientā tiktu ņemti vērā divi elementi, proti, iekšzemes kopprodukts (IKP) un attiecīgās dalībvalsts institucionālā ietekme, ko nosaka šai dalībvalstij Eiropas Parlamentā piešķirto vietu skaits.

59 Lai gan Tiesa 2022. gada 20. janvāra spriedumā Komisija/Grieķija (Valsts atbalsta atgūšana – *Ferronickel*) (C-51/20, EU:C:2022:36) jau ir apšaubījusi gan šī otrā elementa, gan šajā paziņojumā paredzētā korekcijas koeficienta 4,5 atbilstību, tomēr Komisija šajā gadījumā nolēma piemērot tajā paredzētos kritērijus, gaidot, kad tiks pieņemts jauns paziņojums, kurā būtu ņemta vērā šī nesenā Tiesas judikatūra.

60 Tādējādi saskaņā ar Paziņojumu 2022/C 74/02 "Par to datu atjaunināšanu, kurus izmanto, lai aprēķinātu sodanaudas [naudas sodus] un kavējuma naudas, ko Komisija Eiropas Savienības Tiesai ierosina piemērot pārkāpumu procedūrās" (OV 2022, C 74, 2. lpp.; turpmāk tekstā – "2022. gada paziņojums") reizinātājs "n" Portugālei esot 0,57.

61 Saistībā ar naudas sodu no 2005. gada paziņojuma 20. punkta izrietot, ka tam vismaz vajadzētu būt noteiktam minimālajam apmēram, atspoguļojot principu, ka ikviens Savienības tiesību ilgstošas neizpildes gadījums pats par sevi neatkarīgi no jebkādiem atbildību pastiprinošiem apstākļiem ir tiesiskuma principa aizskārums tiesiskā kopienā, un tas prasa reālu sodu. Saskaņā ar 2022. gada paziņojumu minimālais naudas sods Portugāles Republikai būtu 1 286 000 EUR.

62 Piemērojot metodi, kas noteikta 2005. un 2011. gada paziņojumos, ja naudas soda aprēķina rezultāts pārsniedz šo minimālo naudas sodu, Komisija piedāvājot Tiesai naudas sodu noteikt, reizinot dienas naudas sodu ar dienu skaitu, kas atbilst pārkāpuma ilgumam – šajā gadījumā 672 dienām.

63 Tādējādi naudas soda dienas summa esot jāaprēķina, reizinot vienoto pamatsummu, kas piemērojama naudas soda dienas summas aprēķināmam, ar smaguma koeficientu un reizinātāju "n". Tomēr saskaņā ar 2022. gada paziņojumu šī vienotā pamatsumma būtu 909 EUR. Šajā lietā smaguma koeficients ir 10. Reizinātājs "n" Portugālei esot 0,57. No tā izrietot, ka naudas soda apmērs ir 5 181,3 EUR dienā.

64 Tātad naudas sods esot jānosaka 3 481 833,6 EUR.

65 Portugāles Republika atbild, pirmām kārtām, ka Komisijas lūgumā noteikt naudas sodu esot jāņem vērā šīs sankcijas rakstura mērķis, kā izriet no LESD 260. panta 3. punkta. Šajā ziņā Komisijas paziņojumos izmantotā metode esot apšaubāma un vienīgi Tiesai esot jāpieņem lēmums, ar kuru tiek noteikts šajā tiesību normā paredzētais sods, brīvi izvērtējot lietas apstākļus.

66 Šajā kontekstā Portugāles Republika vispirms atgādina, ka Direktīvas 2018/1972 transponēšana notika *Assembleia da República* (Republikas Asambleja) priekšlaicīgas atlaišanas brīdī, turklāt šajā dalībvalstī IKP uz vienu iedzīvotāju, kas izteikts kā līdzvērtīgs pirktspējai, 2021. gadā bija septītais zemākais Savienībā, proti, IKP uz vienu iedzīvotāju bija par 26 % mazāks nekā Savienības vidējais rādītājs saskaņā ar Eiropas Savienības Statistikas biroja (*Eurostat*) datiem, un visbeidzot – šīs direktīvas sarežģītības dēļ tā tika novēloti transponēta lielākajā daļā dalībvalstu. To papildinot Covid-19 pandēmijas ietekme, ko saasina Krievijas un Ukrainas konflikta ietekme uz inflāciju un IKP.

67 Turklāt, ņemot vērā, ka Direktīva 2018/1972 jau ir transponēta Portugāles tiesībās, soda mērķim šajā lietā neesot jēgas un soda piemērošana esot acīmredzami nesamērīga un novēlota.

68 Otrām kārtām, Portugāles Republika apstrīd Komisijas izmantoto aprēķina metodi.

69 Vispirms attiecībā uz apgalvotās pienākumu neizpildes smagumu Portugāles Republika, vienlaikus atzīdama ar Direktīvu 2018/1972 ieviestās sistēmas elektronisko sakaru nozares atjauninašanai nozīmi, uzskata, ka patērētāju interesēm nav nodarīts kaitējums, jo jau pastāvēja tiesību akti, kas ļāva darboties elektronisko sakaru iekšējam tirgum, tāpēc kavēšanās šīs direktīvas transponēšanā nav paralizējusi šī tirgus darbību. Proti, ņemot vērā vispārējo kavēšanos minētās direktīvas transponēšanas dalībvalstu tiesību sistēmās procesos, EESK būtībā būtu varējis kļūt piemērojams tikai pēc 2022. gada 28. jūlija, kad Komisijai tika paziņoti pēdējie valsts pasākumi šīs direktīvas transponēšanai. Tāpēc un ņemot vērā to, ka ar Likumu Nr. 16/2022 Direktīva 2018/1972 esot transponēta tikai 21 dienu pēc pēdējā no šiem pasākumiem paziņošanas, "smaguma" koeficienta izmantošana esot jālīdzsvaro ar apgalvotās pienākumu neizpildes reālo ietekmi uz faktisko situāciju. Patiesībā, ņemot vērā vispārējo situāciju vienotajā tirgū, to objektīvi neietekmēja šīs direktīvas novēlota transponēšana Portugāles tiesībās.

70 Šajā kontekstā Komisija esot pieļāvusi kļūdu, neatzīdama, ka ir atbildību mīkstinoši apstākļi. Šādi apstākļi izrietot no turpmāk minētā. Pirmkārt, faktiskie apstākļi, kas pastāvēja Portugālē tajā laikā, proti, Republikas Asamblejas atlaišana un valdības krišana, padarīja neiespējamu Likuma Nr. 16/2022 apstiprināšanu un publicēšanu, pat ja iepriekšējā sasaukuma laikā tas jau bija vēlīnā likumdošanas procedūras posmā. Tomēr šis likums esot bijis viens no pirmajiem likumiem, kas bija jāapstiprina un jāpublicē pēc jaunās valdības stāšanās amatā. Otrkārt, Direktīvas 2018/1972 sarežģītība pati par sevi esot izraisījusi kavēšanos tās transponēšanā lielākajā daļā dalībvalstu, un tas liecinot par šīs transponēšanas objektīvajām grūtībām. Treškārt, Covid-19 pandēmija esot negaidīti ietekmējusi šīs direktīvas transponēšanas likumdošanas procedūru. Vairāku ārkārtas situāciju izsludināšana radīja obligātus ierobežojumus, kas ierobežoja un noteica vairāku

Portugāles valsts dienestu darbību ilgu laika posmu. Ceturtkārt, runa esot par pirmo prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi pret Portugāles Republiku par direktīvas netransponēšanu, un tas izslēdzot jebkāda veida recidīvu. Piektkārt, Portugāles iestāžu iejaukšanās, kas balstīta uz pastāvīgu un pārskatāmu dialogu ar Komisiju, atspoguļojot šīs dalībvalsts iesaistīšanos situācijas atrisināšanā un liecinot par tās lojālu sadarbību ar Komisiju.

71 Turpinājumā attiecībā uz pienākumu neizpildes ilgumu Portugāles Republika iebilst, ka direktīvas normu un valsts pasākumu, ar kuriem tā tiek transponēta, atbilstības tabulas paziņošanai esot tikai papildinošs raksturs salīdzinājumā ar šiem pasākumiem un ka tāpēc pienākumu neizpildes beigu datums nevarot būt datums, kurā šī tabula ir nosūtīta Komisijai. Tādējādi šajā gadījumā pienākumu neizpildes beigu datums esot 2022. gada 16. augusts, kad Likums Nr. 16/2022, ar kuru pilnībā transponēta Direktīva 2018/1972, publicēts *Diário da República*, ir ticis paziņots Komisijai, bet visi pēc šī datuma izdarītie paziņojumi attiecās tikai uz administratīva rakstura informāciju, ko dažkārt lūdza pati Komisija.

72 Katrā ziņā, ja Tiesa uzskatītu, ka atbilstības tabulai ir nozīme, lai noteiktu apgalvotās pienākumu neizpildes beigu datumu, vērā ņemamais datums būtu 2022. gada 8. septembris, proti, datums, kurā Portugāles valdība nosūtīja Komisijai šo tabulu, kam pievienota detalizētāka informācija.

73 Visbeidzot attiecībā uz Portugāles maksātspēju Portugāles Republika apgalvo, ka metode, ko Komisijas izmanto tās Paziņojumā 2019/C 70/01, kurš minēts šī sprieduma 58. punktā, jāpārskata un Tiesai būtu jāizmanto plašā novērtējuma brīvība, kas tai ir šajā ziņā. Jo īpaši būtu jāņem vērā inflācijas un Krievijas un Ukrainas konflikta sekas. Turklāt Tiesa jau esot atzinusi dalībvalstu inflācijas un IKP nozīmi, lai novērtētu to maksātspēju.

74 Trešām kārtām, Portugāles Republika apstrīd Komisijas aprēķinus. Tā norāda, ka iespējamajai naudas soda piespriešanai un – attiecīgā gadījumā – šī naudas soda apmēra noteikšanai jānotiek, ievērojot visus atbilstošos apstākļus gan saistībā ar konstatētās pienākumu neizpildes īpatnībām, gan attiecīgās dalībvalsts attieksmi. Šajā ziņā fiksētas summas piemērošanai vispirms vajadzētu būt preventīvai iedarbībai, kurā jāņem vērā šī attieksme un samērīguma princips.

75 Vispirms Portugāles Republika uzskata: tā kā situācija, kuru Komisija ir nodevusi Tiesas vērtējumam, ir radusies objektīvu apstākļu kopuma dēļ un tā kā pret šo dalībvalsti nekad nav tikusi celta prasība sakarā ar valsts pienākumu neizpildi saskaņā ar LESD 260. panta 3. punktu, nav objektīvas nepieciešamības labot jebkādu Portugāles iestāžu rīcību. Patiesībā kavēšanās Direktīvas 2018/1972 transponēšanā esot radusies nepārvaramas varas apstākļu dēļ. Minētajai dalībvalstij objektīvi neesot bijis iespējams transponēt šo direktīvu tajā paredzētajā termiņā.

76 Turpinot – attiecībā uz šīs kavēšanās ietekmi uz iekšējo tirgu neesot nekāda kompensējoša mērķa, kas pamatotu naudas soda samaksas piespriešanu. Direktīvas 2018/1972 transponēšana dalībvalstīs esot piedzīvojusi vispārēju kavēšanos, tāpēc Portugāles situācija netraucējot Eiropas elektronisko sakaru tiesiskā regulējuma harmonisku un saskaņotu darbību.

77 Visbeidzot – pat ja Tiesa uzskatītu, ka jāuzliek sods, būtu jāizvērtē visi izklāstītie motīvi saistībā ar Komisijas piedāvāto naudas soda apmēra samazināšanu.

– *Tiesas vērtējums*

78 Tā kā – kā izriet no šī sprieduma 47. punkta – ir konstatēts, ka argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās Portugāles Republika nebija paziņojusi Komisijai nevienu Direktīvas 2018/1972 transponēšanas pasākumu LESD 260. panta 3. punkta izpratnē, šādi konstatētā pienākumu neizpilde ietilpst šīs tiesību normas piemērošanas jomā.

79 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru naudas soda samaksas atbilstoši šai tiesību normai piespriešana balstās uz izvērtējumu, kādas sekas attiecīgās dalībvalsts pienākumu neizpildes rezultātā rodas privātajām un sabiedrības interesēm, it īpaši, ja pienākums nav ticis izpildīts ilgstoši (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 25. februāris, Komisija/Spānija (Personas datu direktīva – Krimināltiesību joma), C-658/19, EU:C:2021:138, 54. punkts un tajā minētā judikatūra).

80 Attiecībā uz iespēju noteikt naudas sodu šajā lietā jāatgādina, ka tieši Tiesai – katrā lietā un ņemot vērā konkrētās izskatāmās lietas apstākļus, kā arī Tiesas ieskatā vajadzīgo pārliecināšanas un atturēšanas pakāpi – jānosaka atbilstoši finansiālie sodi, lai tostarp novērstu līdzīgu Savienības tiesību pārkāpumu atkārtošanos (spriedums, 2021. gada 25. februāris, Komisija/Spānija (Personas datu direktīva – Krimināltiesību joma), C-658/19, EU:C:2021:138, 69. punkts un tajā minētā judikatūra).

81 Šajā lietā jāuzskata, ka, lai arī Portugāles Republika ir sadarbojusies ar Komisijas dienestiem visā pirmstiesas procedūras laikā un ir tos informējusi par iemesliem, kuru dēļ tā nav varējusi nodrošināt Direktīvas 2018/1972 transponēšanu Portugāles tiesībās, visi tiesiskie un faktiskie apstākļi, kas saistīti ar konstatēto pienākumu neizpildi, proti, tas, ka argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās un pat šīs prasības celšanas dienā nebija paziņoti pasākumi, kas vajadzīgi, lai pilnībā transponētu šo direktīvu, ir norāde uz to, ka, lai efektīvi novērstu tādu pašu Savienības tiesību pārkāpumu atkārtošanos nākotnē, ir nepieciešams pieņemt tādu preventīvu pasākumu kā naudas soda noteikšana (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2021. gada 25. februāris, Komisija/Spānija (Personas datu direktīva – Krimināltiesību joma), C-658/19, EU:C:2021:138, 70. punkts un tajā minētā judikatūra).

82 Šo vērtējumu neatspēko šī sprieduma 66. un 67. punktā izklāstītā Portugāles Republikas argumentācija.

83 Proti, pirmkārt, uz apstākli, ka Direktīva 2018/1972 tika transponēta Republikas Asamblejas priekšlaicīgas atlaišanas brīdī, nevar atsaukties, lai attaisnotu Savienības tiesībās paredzēto pienākumu neizpildi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 25. februāris, Komisija/Spānija (Personas datu direktīva – Krimināltiesību joma), C-658/19, EU:C:2021:138, 72. un 78. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

84 Otrkārt, lai gan attiecīgās dalībvalsts IKP uz vienu iedzīvotāju ir elements, ko var ņemt vērā, aprēķinot naudas soda apmēru, tam nevar būt nozīmes, izvērtējot šāda soda piemērošanas lietderīgumu.

85 Treškārt, tas pats attiecas uz Direktīvas 2018/1972 sarežģītību un apstākli, ka citas dalībvalstis šo direktīvu ir transponējušas novēloti. Turklāt Portugāles Republika nav lūgusi Savienības likumdevējam pagarināt minētās direktīvas transponēšanas termiņu, un tas uzskatīja, ka šī direktīva nerada grūtības, kas liegtu dalībvalstīm to transponēt tās 124. pantā paredzētajā termiņā. Citu dalībvalstu nostājai šajā ziņā nav nozīmes, lai novērtētu, vai pastāv apgalvotā pienākumu neizpilde.

86 Ceturtkārt, runājot par 2020. gada sākumā izsludinātās Covid-19 pandēmijas sekām, nav nedz pierādīts, nedz pat apgalvots, ka tā izskaidrotu visu kavēšanos, ar kādu Portugāles Republika ir transponējusi Direktīvu 2018/1972.

87 Piektkārt, attiecībā uz Krievijas un Ukrainas konfliktu, kas sākās 2022. gada februārī, un tā ietekmi uz inflāciju un IKP, pietiek norādīt, ka šie apstākļi, pieņemot, ka tie var ietekmēt dalībvalsts spēju izpildīt tai Savienības tiesībās paredzētos pienākumus, radās tikai pēc Direktīvas 2018/1972 transponēšanas termiņa beigām, kas tās 124. pantā bija noteikts 2020. gada 21. decembrī.

88 Sestkārt, lai gan Direktīvas 2018/1972 transponēšana Portugāles tiesību sistēmā pēc šī termiņa beigām, kā Komisija pati to ir norādījusi 2023. gada 22. marta dokumentā, ar kuru tā ir daļēji atteikusies no savas prasības, var pamatot atteikšanos no kavējuma naudas piemērošanas, tā nav pretrunā šī sprieduma 79. punktā atgādinātajam naudas soda piemērošanas mērķim. Proti, Direktīvas 2018/1972 transponēšanas aizkavēšanās var ietekmēt privātās un sabiedrības intereses, it īpaši, ja šāda pienākumu neizpilde ir turpinājusies ilgu laiku.

89 Ņemot vērā iepriekš minēto, Portugāles Republikai jānosaka naudas sods.

90 Attiecībā uz šī naudas soda apmēra aprēķināšanu jāatgādina, ka Tiesai, īstenojot tai šajā ziņā Komisijas priekšlikumu ietvaros esošo novērtējuma brīvību, naudas soda – kuru dalībvalstij var piespriest maksāt saskaņā ar LESD 260. panta 3. punktu – apmērs jānosaka tādējādi, lai tas būtu, pirmkārt, pielāgots apstākļiem un, otrkārt, samērīgs ar izdarīto pārkāpumu. Šajā ziņā būtiski ir tādi faktori kā konstatētā pārkāpuma smagums, pārkāpuma ilgums un attiecīgās dalībvalsts maksātspēja (spriedums, 2021. gada 25. februāris, Komisija/Spānija (Personas datu direktīva – Krimināltiesību joma), C-658/19, EU:C:2021:138, 73. punkts un tajā minētā judikatūra).

91 Pirmām kārtām, attiecībā uz pārkāpuma smagumu jāatgādina, ka pienākums veikt valsts pasākumus, lai nodrošinātu direktīvas pilnīgu transponēšanu, un pienākums paziņot šos pasākumus Komisijai ir dalībvalstu pienākumi ir būtiski, lai nodrošinātu Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti, un ka tādējādi jāuzskata, ka šo pienākumu neizpildei ir noteikta smaguma pakāpe (spriedums, 2021. gada 25. februāris, Komisija/Spānija (Personas datu direktīva – Krimināltiesību joma), C-658/19, EU:C:2021:138, 74. punkts un tajā minētā judikatūra).

92 Šajā lietā jākonstatē – kā izriet no šī sprieduma 47. punkta –, ka argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās, proti, 2021. gada 23. novembrī, Portugāles Republika nebija izpildījusi tai Direktīvā 2018/1972 noteiktos transponēšanas pienākumus, tāpēc Savienības tiesību pilnīga efektivitāte nav tikusi nodrošināta. Šīs pienākumu neizpildes smagumu pastiprina apstāklis, ka šajā datumā Portugāles Republika vēl nebija paziņojusi nevienu šīs direktīvas transponēšanas pasākumu.

93 Turklāt, kā uzsver Komisija, Direktīva 2018/1972 ir galvenais tiesību akts elektronisko sakaru jomā.

94 Vispirms – it īpaši saskaņā ar Direktīvas 2018/1972 1. panta 1. punktu ar to "izveido saskaņotu satvaru elektronisko sakaru tīklu, elektronisko sakaru pakalpojumu, saistīto iekārtu un saistīto pakalpojumu, kā arī konkrētu galiekārtu aspektu regulēšanai. Tā nosaka valsts regulatīvo iestāžu un attiecīgā gadījumā citu kompetento iestāžu uzdevumus un izveido procedūru kopumu, lai nodrošinātu tiesiskā regulējuma saskaņotu piemērošanu visā Savienībā".

95 Turpinot – saskaņā ar šīs direktīvas 1. panta 2. punktu tās mērķis ir, pirmkārt, ieviest tādu iekšējo tirgu elektronisko sakaru tīklos un pakalpojumos, kas rada ļoti augstas veiktspējas tīklu izvēršanu un ieviešanu, noturīgu konkurenci, elektronisko sakaru pakalpojumu sadarbspēju, pieejamību, tīklu un pakalpojumu drošību un labumu galalietotājam un, otrkārt, ar pilnvērtīgas konkurences un izvēles palīdzību visā Savienībā nodrošināt kvalitatīvus, lētus, publiski pieejamus pakalpojumus, novērst apstākļus, kuros tirgus nepietiekami apmierina galalietotāju vajadzības, tostarp galalietotāju ar invaliditāti vajadzības, lai viņi varētu piekļūt pakalpojumiem vienlīdzīgi ar citiem, un noteikt nepieciešamās galalietotāju tiesības.

96 Visbeidzot – kā izriet no minētās direktīvas 2. un 3. apsvēruma, ar to ir izdarīti grozījumi tiesiskajā regulējumā, kas bija spēkā pirms tās pieņemšanas, lai ņemtu vērā tehnoloģiju un tirgus attīstību.

97 Protams, kā norāda Portugāles Republika, attiecīgā joma jau ir reglamentēta citos Savienības tiesību aktos, kuri ar šo direktīvu tiek grozīti vai aizstāti.

98 Tomēr minētajā direktīvā šie tiesību akti nav tikai kodificēti. Kā uzsver Komisija – un Portugāles Republika to neapstrīd –, EESK tostarp pastiprina patērētāju izvēli un tiesības, nodrošinot augstākus sakaru pakalpojumu standartus, kā arī valsts regulatīvo iestāžu lomu, nosakot minimālo kompetenču kopumu šīm iestādēm, kā arī stiprinot to neatkarību un paredzot šo iestāžu apstiprināšanas kārtību un informācijas paziņošanas pienākumus. Turklāt EESK reglamentē dažādus elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanas aspektus, tostarp universālā pakalpojuma saistības, numerācijas resursus un galalietotāju tiesības. EESK paredzēto elektronisko sakaru nozares organizācijas noteikumu pastiprināšanas mērķis ir palielināt patērētāju drošību un aizsardzību, jo īpaši attiecībā uz piekļuvi šiem pakalpojumiem par pieņemamu cenu.

99 Kā pamatoti norāda Komisija, tas, ka Portugāles Republika nav transponējusi Direktīvu 2018/1972, pirmkārt, kaitē regulēšanas praksei visā Savienībā attiecībā uz elektronisko sakaru sistēmas pārvaldību, atļaujām, kas saistītas ar spektru, un noteikumiem par piekļuvi tirgum. Tāpēc uzņēmumi negūst labumu nedz no saskaņotākām un paredzamākām procedūrām esošā spektra lietošanas tiesību piešķiršanai vai atjaunošanai, nedz no regulējuma paredzamības, kas izriet no spektra izmantošanas licenču minimālā 20 gadu termiņa. Šādi trūkumi tieši ietekmē ļoti augstas veiktspējas tīklu pieejamību un izvēršanu Savienībā. Otrkārt, patērētāji nevar izmantot virkni reālu ieguvumu, kas tiem piešķirti ar šo direktīvu, piemēram, risinājumus attiecībā uz piekļuvi cenas ziņā pieejamu sakaru pakalpojumu sniegšanai, prasību viņiem sniegt skaidru informāciju par līgumiem, pienākumu piemērot pārredzamus tarifus, tīklu nodrošinātāju maiņas vienkāršošanu, lai veicinātu pieejamākas mazumtirdzniecības cenas, un pienākumu operatoriem sniegt galalietotājiem ar invaliditāti līdzvērtīgu piekļuvi sakaru pakalpojumiem.

100 Otrām kārtām, attiecībā uz pārkāpuma ilgumu jāatgādina, ka tas principā jānovērtē, ņemot vērā datumu, kurā Tiesa izvērtē faktus, un ka šis faktu vērtējums jāuzskata par notikušu brīdī, kad tiek pabeigts process (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 25. februāris, Komisija/Spānija (Personas datu direktīva – Krimināltiesību joma), C-658/19, EU:C:2021:138, 79. punkts un tajā minētā judikatūra).

101 Pirmkārt, attiecībā uz to, kad sākas laikposms, kas jāņem vērā, nosakot atbilstoši LESD 260. panta 3. punktam uzliekamā naudas soda apmēru, Tiesa ir nospriedusi, ka – atšķirībā no dienas kavējuma naudas gadījuma – atsauces datums, lai izvērtētu aplūkotās pienākuma neizpildes ilgumu, ir nevis datums, kurā ir beidzies argumentētajā atzinumā noteiktais termiņš, bet gan attiecīgajā direktīvā paredzētais transponēšanas termiņa beigu datums (šajā nozīmē skat.

spriedumus, 2020. gada 16. jūlijs, Komisija/Rumānija (Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršana), C-549/18, EU:C:2020:563, 79. punkts, un 2020. gada 16. jūlijs, Komisija/Īrija (Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršana), C-550/18, EU:C:2020:564, 90. punkts).

102 Šajā lietā nav pamatoti apstrīdēts, ka, beidzoties Direktīvas 2018/1972 124. pantā paredzētajam transponēšanas termiņam, proti, 2020. gada 21. decembrī, Portugāles Republika nebija nedz pieņēmusi normatīvos un administratīvos aktus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu šīs direktīvas transponēšanu, nedz arī – tātad – paziņojusi tos Komisijai.

103 Otrkārt, nav strīda par to, ka šī sprieduma 47. punktā konstatētā pienākumu neizpilde ir beigusies.

104 Tomēr lietas dalībnieki nav vienisprātis par to, kurā datumā tas notika. Komisijas ieskatā šī pienākumu neizpilde beidzās datumā, kad Portugāles Republika iesniedza atbilstības tabulas atjaunināto versiju, proti, 2022. gada 25. oktobrī. Savukārt Portugāles Republika uzskata, ka minētā pienākumu neizpilde ir beigusies datumā, kad tā par Likumu Nr. 16/2022 paziņoja Komisijai, proti, 2022. gada 16. augustā.

105 Šajā ziņā jāatgādina, ka LESD 260. panta 3. punkta mērķis ir ne tikai mudināt dalībvalstis cik ātri vien iespējams izbeigt pienākumu neizpildi, kura, ja šāda pasākuma nebūtu, varētu turpināties, bet arī atvieglot un paātrināt procedūru finansiālu sodu piemērošanai par pienākuma paziņot par valsts pasākumu direktīvas, kas pieņemta saskaņā ar likumdošanas procedūru, transponēšanai neizpildi, turklāt, lai nodrošinātu, ka dalībvalstis pilda savus pienākumus atbilstoši Savienības tiesību aktiem un pieņem visus normatīvos un administratīvos aktus, kas vajadzīgi, lai transponētu šo direktīvu savās attiecīgajās tiesību sistēmās (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 8. jūlijs, Komisija/Beļģija (LESD 260. panta 3. punkts – Ātrdarbīgi tīkli), C-543/17, EU:C:2019:573, 52. punkts un tajā minētā judikatūra).

106 Paziņojums, kas dalībvalstīm jāveic atbilstoši LESD 260. panta 3. punktam LES 4. panta 3. punktā paredzētā lojālas sadarbības principa gaismā ir vērsts uz to, lai atvieglotu Komisijas uzdevuma izpildi, kas saskaņā ar LES 17. pantu tostarp ietver Līgumu noteikumu, kā arī iestāžu atbilstoši tiem pieņemto noteikumu piemērošanu. Šajā paziņojumā tātad jāsniedz pietiekami skaidra un precīza informācija par to valsts tiesību normu saturu, ar kurām tiek transponēta direktīva. Tādējādi minētajā paziņojumā, kam var pievienot šīs direktīvas un šo noteikumu atbilstības tabulu, ir nepārprotami jānorāda, kādi ir normatīvie un administratīvie pasākumi, ar kuru palīdzību attiecīgā dalībvalsts uzskata, ka tā ir izpildījusi dažādos pienākumus, kas tai uzlikti ar minēto direktīvu. Ja šādas informācijas nav, Komisija nevar pārliecināties, vai attiecīgā dalībvalsts tiešām un pilnībā ir īstenojusi attiecīgo direktīvu. Šī paziņošanas pienākuma neizpilde no dalībvalsts puses, neatkarīgi no tā, vai tā ir pilnīga vai daļēja informācijas neesamība vai arī nepietiekami skaidra un precīza informācija, pati par sevi var pamatot LESD 260. panta 3. punktā paredzētās procedūras, kuras mērķis ir konstatēt šo pienākumu neizpildi, sākšanu (pēc analoģijas ar LESD 258. pantu skat. spriedumu, 2019. gada 8. jūlijs, Komisija/Beļģija (LESD 260. panta 3. punkts – Ātrdarbīgi tīkli), C-543/17, EU:C:2019:573, 51. punkts un tajā minētā judikatūra).

107 No tā izriet: kaut arī, protams, šajā tiesību normā minētajai paziņošanai var tikt pievienota šāda atbilstības tabula, šīs paziņošanas priekšmets ir ierobežots ar informāciju, kurā norādīts, kādi ir normatīvie un administratīvie pasākumi, ar kuriem attiecīgā dalībvalsts uzskata, ka tā ir izpildījusi dažādos pienākumus, kas tai uzlikti ar attiecīgo direktīvu.

108 Šajā gadījumā Portugāles Republika 2022. gada 16. augustā paziņoja Komisijai Likumu Nr. 16/2022, uzskatīdama, ka ar šo likumu Direktīva 2018/1972 ir pilnībā transponēta valsts tiesību sistēmā.

109 Tādējādi ar šo paziņojumu Portugāles Republika izbeidza šī sprieduma 47. punktā konstatēto pienākumu neizpildi.

110 Saistībā ar šo Tiesa jau ir nospriedusi, ka ar LESD 260. panta 3. punktā rodamo formulējumu "pienākums paziņot par [..] transponēšanas pasākumiem" ir domāts dalībvalstu pienākums sniegt pietiekami skaidru un precīzu informāciju par direktīvas transponēšanas pasākumiem. Lai izpildītu tiesiskās drošības pienākumu un nodrošinātu visu šīs direktīvas normu transponēšanu visā attiecīgajā teritorijā, dalībvalstīm attiecībā uz katru minētās direktīvas normu jānorāda valsts tiesību norma vai normas, kas nodrošina tās transponēšanu. Tiklīdz šī paziņošana, vajadzības gadījumā pievienojot atbilstības tabulu, ir notikusi, Komisijai ir pienākums – lai tā varētu lūgt uzlikt attiecīgajai dalībvalstij uzlikt šajā tiesību normā paredzēto finansiālo sodu – pierādīt, ka atsevišķi transponēšanas pasākumi acīmredzami nepastāv vai neattiecas uz visu šīs dalībvalsts teritoriju, paturot prātā, ka Tiesai tiesvedībā, kas uzsākta saskaņā ar pēdējo minēto tiesību normu, nav jāpārbauda, vai Komisijai paziņotie valsts pasākumi nodrošina attiecīgās direktīvas normu pareizu transponēšanu (spriedums, 2019. gada 8. jūlijs, Komisija/Beļģija (LESD 260. panta 3. punkts – Ātrdarbīgi tīkli), C-543/17, EU:C:2019:573, 59. punkts).

111 Taču šajā gadījumā Komisija nav apgalvojusi, ka, neraugoties uz Likuma Nr. 16/2022 pieņemšanu, daži Direktīvas 2018/1972 transponēšanas pasākumi vēl acīmredzami nebija veikti vai neattiecās uz visu Portugāles teritoriju.

112 No tā izriet, ka šī pienākumu neizpilde turpinājās laikposmā no 2020. gada 22. decembra līdz 2022. gada 15. augustam, proti, 601 dienu, un tas ir ilgs laikposms.

113 Tomēr jāņem vērā, ka šis ilgums daļēji varēja izrietēt no ārkārtas apstākļiem, kas saistīti ar Covid-19 pandēmiju. Portugāles Republika apgalvo – un tas netiek apstrīdēts –, ka šie neparedzamie un no tās gribas neatkarīgie apstākļi ir aizkavējuši Direktīvas 2018/1972 transponēšanai nepieciešamo likumdošanas procesu un tādējādi pagarinājuši laikposmu, kurā turpinājās šī pienākumu neizpilde.

114 Trešām kārtām, runājot par attiecīgās dalībvalsts maksātspēju, no Tiesas judikatūras izriet, ka jāņem vērā šīs dalībvalsts IKP, kāds tas ir brīdī, kad Tiesa pārbauda faktus (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2020. gada 16. jūlijs, Komisija/Rumānija (Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršana), C-549/18, EU:C:2020:563, 85. punkts, un 2020. gada 16. jūlijs, Komisija/Īrija (Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršana), C-550/18, EU:C:2020:564, 97. punkts).

115 Komisija ierosina ņemt vērā ne tikai Portugāles Republikas IKP, bet arī tās institucionālo ietekmi Savienībā, ko izsaka vietu skaits, kas šai dalībvalstij ir Eiropas Parlamentā. Komisija arī uzskata, ka jāizmanto korekcijas koeficients 4,5, lai nodrošinātu soda, kuru tā lūdz Tiesu noteikt minētajai dalībvalstij, samērīgumu un preventīvo raksturu.

116 Tomēr Tiesa nesen ļoti skaidri ir precizējusi, pirmkārt, ka attiecīgās dalībvalsts institucionālās ietekmes ņemšana vērā nešķiet nepieciešama, lai nodrošinātu pietiekamu preventīvu ietekmi un liktu šai dalībvalstij mainīt savu pašreizējo vai nākotnes rīcību, un, otrkārt, ka Komisija nav

pierādījusi objektīvus kritērijus, uz kuru pamata tā ir noteikusi korekcijas koeficienta vērtību 4,5 (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 20. janvāris, Komisija/Grieķija (Valsts atbalsta atgūšana – *Ferronickel*), C-51/20, EU:C:2022:36, 115. un 117. punkts).

117 Ņemot vērā visus šīs lietas apstākļus un ievērojot novērtējuma brīvību, kas Tiesai ir atzīta LESD 260. panta 3. punktā, kurā paredzēts, ka Tiesa, uzliekot maksāt naudas sodu, attiecībā uz tās apmēru nevar pārsniegt Komisijas norādīto summu, jāuzskata, ka, lai efektīvi novērstu Direktīvas 2018/1972 124. panta pārkāpumam analoģisku pārkāpumu atkārtošanos turpmāk, kas ietekmē Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti, ir pamats piemērot naudas sodu 2 800 000 EUR.

118 Tātad Portugāles Republikai jāpiespriež samaksāt Komisijai naudas sodu 2 800 000 EUR.

Par tiesāšanās izdevumiem

119 Atbilstoši Tiesas Reglamenta 138. panta 1. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Atbilstoši šā reglamenta 141. panta 1. punktam pusei, kas atsakās no prasības, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja pretējā puse to ir prasījusi apsvērumos par atteikšanos no prasības. 141. panta 2. punktā tomēr ir paredzēts, ka pēc tā lietas dalībnieka pieteikuma, kurš atsakās no prasības, tiesāšanās izdevumus sedz otrs lietas dalībnieks, ja to pamato tā rīcība. Visbeidzot saskaņā ar minētā 141. panta 4. punktu, ja nav prasījumu par tiesāšanās izdevumiem, katrs lietas dalībnieks savus tiesāšanās izdevumus sedz pats.

120 Šajā gadījumā, lai gan Komisija ir prasījusi piespriest Portugāles Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un ir konstatēta pienākumu neizpilde, šī iestāde ir daļēji atteikusies no savas prasības, neprasot, lai šī dalībvalsts atlīdzina ar šo prasību saistītos tiesāšanās izdevumus, lai gan savos apsvērumos par Komisijas atteikšanos no prasības minētā dalībvalsts ir lūgusi piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

121 Ņemot to vērā, jānorāda, ka Komisijas atteikšanās no prasības bija Portugāles Republikas attieksmes rezultāts, jo šī dalībvalsts pieņēma un paziņoja Komisijai Likumu Nr. 16/2022 tikai pēc šīs prasības celšanas, un ka šīs attieksmes dēļ šīs iestādes lūgums piespriest minētajai dalībvalstij maksāt kavējuma naudu ir zaudējis priekšmetu un Komisija to ir atsaukusi.

122 Šādos apstākļos, tā kā nav iespējams atbilstoši nošķirt tiesāšanās izdevumus, kas ir saistīti ar šī sprieduma 47. punktā konstatēto pienākumu neizpildi, un tos, kas ir saistīti ar Komisijas daļēju atteikšanos no prasības, jānolemj, ka Portugāles Republika sedz savus, kā arī atlīdzina Komisijas tiesāšanās izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (devītā palāta) nospriež:

1) **Tā kā Portugāles Republika argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās nav pieņēmusi normatīvus un administratīvus aktus, kas vajadzīgi, lai īstenotu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2018/1972 (2018. gada 11. decembris) par Eiropas Elektronisko sakaru kodeksa izveidi, un tātad nav informējusi Eiropas Komisiju par šādiem aktiem, tā nav izpildījusi saskaņā ar šīs direktīvas 124. panta 1. punktu tai saistošos pienākumus.**

2) **Piespriest Portugāles Republikai samaksāt Eiropas Komisijai naudas sodu 2 800 000 EUR.**

3) Portugāles Republika sedz savus, kā arī atlīdzina Eiropas Komisijas tiesāšanās izdevumus.

[Paraksti]